EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 14.2.2014.
COM(2014) 79 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par statistiku, kas apkopota saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 2150/2002 par statistiku attiecībā uz atkritumiem, un tās kvalitāti

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par statistiku, kas apkopota saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 2150/2002 par statistiku attiecībā uz atkritumiem, un tās kvalitāti

SATURS

1. Ievads 2
1.1. Regula par statistiku attiecībā uz atkritumiem 2
1.2. Datu kvalitāte daudzmetožu vidē 2
1.3. Kvalitātes kontrole 2
2. Punktualitāte un savlaicīgums 3
3. Pilnīgums 4
4. Datu precizitāte 4
4.1. Datu aptvērums 4
4.2. Dalījums pa ekonomikas nozarēm 5
4.3. Atkritumu klasifikācija 6
5. Salīdzināmība 6
5.1. Salīdzināmība laika griezumā 6
5.2. Valstu salīdzināmība 7
6. Uzņēmumu slogs 8
7. Atkritumu statistikas regulas pārskatīšana 8
8. Panāktais un turpmākā rīcība 10

1. IEVADS

1.1. Regula par statistiku attiecībā uz atkritumiem

Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 25. novembra Regulas (EK) Nr. 2150/2002 par statistiku attiecībā uz atkritumiem[1] (turpmāk "Regula") 8. panta 1. punktā paredzēts, ka Komisija ik pēc trim gadiem sniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par Regulas īstenošanu (pēc pirmā ziņojuma, kas bija jāiesniedz piecu gadu laikā pēc Regulas stāšanās spēkā). Pirmais ziņojums tika publicēts 2008. gadā[2], bet otrais — 2011. gadā[3].

Regulas I un II pielikuma 7. iedaļas 3. punktā ir noteikts, ka Komisija Regulas 8. pantā paredzētajā ziņojumā iekļauj dalībvalstu iesniegtos ziņojumus par kvalitāti. Dalībvalstu ziņojumi ir pieejami *CIRCABC* (Komunikācijas un informācijas centrs pārvaldes iestādēm, uzņēmumiem un iedzīvotājiem) vietnē:

https://circabc.europa.eu/w/browse/9a7ac3a5-2f59-46b8-b90c-95cd7283ec22.

Šajā ziņojumā ir aptvertas 27 ES dalībvalstis un ņemti vērā rezultāti par jaunākajiem — 2010. pārskata gada — datiem, kas iesniegti 2012. gada jūnijā. Tajā arī aprakstīts, kā ir īstenoti Atkritumu statistikas regulas pārskatītie pielikumi, kas jāpiemēro no 2010. pārskata gada.

1.2. Datu kvalitāte daudzmetožu vidē

Regulā ir noteikts, kādi dati jāiesniedz un kāda kvalitāte tiek prasīta, taču tajā nav norādīta konkrēta atkritumu statistikas apkopošanas metode, tāpēc to apkopo daudzmetožu vidē. Tādējādi dalībvalstis var saglabāt jau izveidotās datu vākšanas sistēmas un iespējami samazināt pārmaiņas, kas vajadzīgas, lai izpildītu Regulas prasības.

Lai pēc iespējas samazinātu ietekmi, kas rodas dažādo pieeju dēļ, *Eurostat* un dalībvalstis cieši sadarbojas, strādājot pie metožu saskaņošanas un datu kvalitātes uzlabošanas. Būtisks solis šajā virzienā ir jaunā pieeja attiecībā uz vienošanos par standartizētām datu apstiprināšanas pārbaudēm, ko sāka īstenot 2013. gada septembrī.

Ziņojumos par kvalitāti dalībvalstis apraksta datus, pamatojoties uz kvalitātes elementiem, ko plaši izmanto Eiropas statistikas sistēmā[4] un kas izklāstīti Regulā (EK) Nr. 1445/2005 par atkritumu statistikas kvalitāti[5].

1.3. Kvalitātes kontrole

Pēc datu pirmās iesniegšanas, kas notika 2006. gadā, *Eurostat* izveidoja efektīvu divposmu kvalitātes kontroles sistēmu. Pirmajā posmā notiek datu un kvalitātes ziņojumu ātra novērtēšana. Divos mēnešos pēc ziņojumu sniegšanas termiņa beigām tiek nosūtīts vērtējuma ziņojums.

---

1 OV L 332, 9.12.2002., 1. lpp.
2 COM(2008) 355 galīgā redakcija, 13.6.2008.
3 COM(2011) 131 galīgā redakcija, 17.3.2011.
4 *Eurostat* tīmekļa vietne, kas veltīta kvalitātes aspektiem: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=2273,1 2273_47140765&_dad=portal&_schema=PORTAL.
5 OV L 229, 6.9.2005., 6. lpp.

Šajā posmā datu apstiprināšana galvenokārt attiecas uz jauno datu iekšējo saskaņotību un izmaiņām laika gaitā. Tiek analizēti kopsavilkuma dati, un analīzes mērķis ir konstatēt nopietnus pārrāvumus datu rindās.

Otrais posms ir padziļināta apstiprināšana, un tam nav noteikts konkrēts termiņš. Šajā posmā detalizēti analizē datus (piem., pa ekonomikas nozarēm un atkritumu kategorijām) un salīdzina modeļus un izmaiņas dažādās valstīs. Apstiprināšanas pārbaudēs ietver:

– vienā valstī veiktus salīdzinājumus par atkritumu rašanos, pamatojoties uz iepriekšējo gadu rādītājiem par katru saimniecisko darbību;

– valstu salīdzinājumus, pamatojoties uz datiem par katru saimniecisku darbību;

– vienā valstī veiktu salīdzinājumu par atkritumu rašanos un par pārstrādātajiem atkritumiem pa atkritumu kategorijām;

– kontrolpārbaudes, izmantojot datus par atkritumiem no citiem obligāti sniedzamiem ziņojumiem (piem., par atbilstības uzraudzību) saskaņā ar citiem tiesību aktiem par atkritumiem.

Iespējamos jautājumus pārbauda, salīdzinot ar valstu kvalitātes ziņojumiem un atgriezenisko saiti par ātro vērtēšanu. Rezultātā attiecīgajām valstīm var nosūtīt otro jautājumu kopumu.

2. PUNKTUALITĀTE UN SAVLAICĪGUMS

Dati un kvalitātes ziņojumi jāiesniedz 18 mēnešos pēc pārskata gada beigām, tātad dati par 2010. pārskata gadu bija jāiesniedz līdz 2012. gada 30. jūnijam. *Eurostat* ir izveidojis atbilstības uzraudzības kārtību, un dalībvalstīm ik pēc neilga laika saskaņā ar noteiktu grafiku tiek sūtīti atgādinājumi.

Šā ziņojuma sagatavošanas laikā atbilstību ziņojumu sniegšanas termiņam par 2010. pārskata gadu var apkopot šādi:

- 13 valstis iesniedza datu kopas laikā;
- 6 dalībvalstis (Dānija, Francija, Lietuva, Īrija, Kipra, Ungārija) iesniedza datus trijās nedēļās pēc termiņa beigām;
- 4 dalībvalstis (Beļģija, Nīderlande, Austrija, Rumānija) iesniedza datus līdz augusta vidum, tādējādi arī tos vēl varēja pagūt izskatīt pirmajā vērtēšanas posmā;
- 4 dalībvalstis (Grieķija, Itālija, Latvija, Apvienotā Karaliste) iesniedza datus vairāk nekā trīs mēnešus pēc termiņa beigām. Datus iesniedza laikposmā no 2012. gada 25. oktobra (Itālija) līdz 17. novembrim (Apvienotā Karaliste). Grieķija un Itālija ievērojami nokavēja ziņojumu sniegšanas termiņu arī iepriekšējos pārskata gados.

Kopumā atbilstība ziņojumu iesniegšanas termiņam 2010. gadā bija zemāka nekā 2008. gadā. Turklāt atsevišķas valstis iesniedza pagaidu datus un, kad bija pagājuši vairāki mēneši pēc termiņa beigām, veica nozīmīgus labojumus, tāpēc nācās atkārtot apstiprināšanas procedūras un aizkavējās publicēšanas process. Saskaņā ar dalībvalstu kvalitātes ziņojumos sniegto informāciju Regulas jaunāko grozījumu īstenošana 2010. gadā neradīja nopietnas problēmas

un nav uzskatāma par ziņojumu novēlotas iesniegšanas iemeslu. *Eurostat* veic pienācīgas darbības, lai mudinātu valstis pārskatīt to datu sagatavošanas procedūras un iesniegt kvalitatīvus datus noteiktajos termiņos.

– *Publicēšana*

Dati par atkritumu rašanos un atkritumu pārstrādi *Eurostat* izplatīšanas datubāzē tika publicēti 2012. gada 1. oktobrī. Novēlotas iesniegšanas vai datu labošanas dēļ 2012. gada novembrī, kā arī 2013. gada martā un jūlijā dati tika vispusīgi atjaunināti.

3. PILNĪGUMS

Lai varētu sagatavot kopsavilkuma datus par ES, ir ļoti būtiski, lai dalībvalstis iesniegtu pilnīgas datu kopas. Datu trūkums ierobežo atkritumu statistikas interpretēšanas iespējas un informatīvo vērtību. Datu pilnīgumu izsaka kā tādu tukšo šūnu skaitu, kas ir atzīmētas ar *M* karodziņu (*missing* —trūkstošs), norādot, ka šajās vietās trūkst attiecīgo datu.

Pirmajā ziņojumu sniegšanas posmā par 2004. pārskata gadu 6 no 27 ES dalībvalstīm varēja sniegt pilnīgas datu kopas par *atkritumu rašanos*, aptverot visas atkritumu kategorijas un visas nozares. Kopumā 21 dalībvalsts iesniedza datu kopas, kurās trūka tikai dažu datu, un trūkstošās vērtības par atkritumu rašanos veidoja aptuveni 9 % no prasītajiem datiem.

Gadu gaitā datu pilnīgums ir ievērojami uzlabojies. Laikposmā no 2006. līdz 2010. gadam trūka 2–3 % prasīto datu. Saistībā ar datiem par *atkritumu pārstrādi* trūkstošo vērtību īpatsvars valstu līmenī 2004. pārskata gadā bija 2,5 %, un šis īpatsvars pastāvīgi samazinājās līdz 2008. gadam, kad visas valstis iesniedza pilnīgus datus par atkritumu pārstrādi.

Pēc Regulas pārskatīšanas tika noteikts sīkāks atkritumu kategoriju dalījums un ieviesta papildu pārstrādes kategorija — aizbēršana, tādējādi prasības attiecībā uz 2010. gada datiem par atkritumu pārstrādi kļuva vispusīgākas. Rezultātā 5 no 27 dalībvalstīm ziņoja par trūkstošiem datiem par 2010. gadu un 3,4 % no atkritumu pārstrādes datiem tika atzīmēti kā trūkstoši. Vairāk nekā puse trūkstošo vērtību (1,9 %) attiecās uz jauno pārstrādes kategoriju, t. i., aizbēršanu.

Kopš *Eurostat* vienotajā datu ievadīšanas sistēmā *eDAMIS* ir ieviestas tīmekļa veidlapas, dalībvalstīm ir vienkāršāk iesniegt statistiku *Eurostat*. Tādējādi arī ir panākta datu vākšanas pilnīga atbilstība *SDMX* standartam.

4. DATU PRECIZITĀTE

4.1. Datu aptvērums

Regulas mērķis ir apkopot statistiku par atkritumiem atbilstīgi Direktīvas 2008/98/EK par atkritumiem (Atkritumu pamatdirektīva) darbības jomai[6]. Statistika par atkritumu rašanos jāapkopo par visām ekonomikas nozarēm un par mājsaimniecībām, un tajā jāiekļauj dati par reģenerācijas un apglabāšanas darbībās radītajiem atkritumiem, t. i., par tā sauktajiem sekundārajiem atkritumiem. Statistikai jāaptver arī dati par mazo uzņēmumu (< 10 darbinieki) radītajiem atkritumiem, lai gan šādi uzņēmumi būtu pēc iespējas jāatbrīvo no dalības aptaujās.

[6] OV L 312, 22.11.2008., 3. lpp.

Statistika par atkritumu apstrādi aptver datus par visiem valstī reģenerētajiem vai apglabātajiem atkritumiem neatkarīgi no to izcelsmes. Saskaņā ar Regulas pamatkoncepciju ir jāvāc dati par atkritumu galamērķi. Dati par sagatavošanu pārstrādei statistikā netiek iekļauti.

– *Aptvēruma kļūdas un datu aptvēruma atšķirības*

Konstatēto aptvēruma kļūdu cēlonis galvenokārt ir:

– atšķirība starp atkritumiem un pārpalikumiem, kas nav uzskatāmi par atkritumiem, un atšķirīga attiecīgo definīciju piemērošana;

– atšķirīgas metodoloģiskās pieejas un atšķirīgas prioritātes valstu atkritumu apsaimniekošanas un atkritumu statistikas jomā;

– nozarei raksturīgas problēmas saistībā ar datu aptvērumu (piem., pieņēmums, ka dažās valstīs trūkst datu par būvdarbos un ēku nojaukšanā radītajiem atkritumiem).

Tiek pieņemts, ka lielākās datu aptvēruma atšķirības pastāv šādās jomās:

- ir novērots, ka statistiku par atkritumiem būtiski ietekmē ar ieguves rūpniecību saistītie atkritumi (ieguves rūpniecības un karjeru izstrādes darbībās radītie atkritumi). Būtiskākās atšķirības starp valstīm ir saistītas ar aptvērumu attiecībā uz nederīgajiem iežiem (t. i., dabiskiem materiāliem, kurus neapstrādājot noņem, lai piekļūtu rūdai) un ieguves rūpniecības atkritumiem, kurus apsaimnieko ieguves vietā;

- atkritumu un blakusproduktu nošķiršana būtiski ietekmē atkritumu daudzumu NACE A (Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība) un NACE C (Apstrādes rūpniecība) sadaļā, jo īpaši tādās atkritumu kategorijās kā koksnes atkritumi, dzīvnieku un augu izcelsmes atkritumi un, iespējams, metāla ražošanā radītie izdedži;

- par datu aptvēruma atšķirībām liecina neatbilstības attiecībā uz datiem par atkritumu radīšanu NACE F sadaļā (Būvniecība);

- vairākas valstis nevarēja iesniegt datus par jauno pārstrādes kategoriju, t. i., aizbēršanu. Taču vairākums dalībvalstu norādīja, ka meklē risinājumus, lai varētu to izdarīt nākamajā datu iesniegšanas reizē.

Ir grūti novērtēt aptvēruma kļūdu radīto kopējo ietekmi. Aptvēruma kļūdu dēļ var rasties gan pārāk zemi novērtējumi, gan pārvērtējumi. Tiek pieņemts, ka aptvēruma kļūdas visvairāk ietekmē datus par minerālajiem atkritumiem NACE B sadaļā (Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde) un NACE F sadaļā (Būvniecība), un tas ir viens no iemesliem, kāpēc šīs atkritumu kategorijas nav iekļautas rādītājos par atkritumu rašanos un apglabāšanu poligonos, pamatojoties uz Regulu.

4.2. Dalījums pa ekonomikas nozarēm

Regulā dalībvalstis ir aicinātas apkopot datus pa 19 darbībām, kas rada atkritumus (18 ekonomikas nozares un mājsaimniecības). Saimniecisko darbību dalījums noteikts,

pamatojoties uz saimniecisko darbību klasifikāciju Eiropas Kopienā (NACE). Pareizs dalījums pa darbībām, kas rada atkritumus, ir priekšnosacījums, lai

– nozarei raksturīgi atkritumu daudzumi būtu salīdzināmi;

– atkritumu statistika atbilstu uzņēmējdarbības statistikai.

Atkritumu sadalījums pa nozarēm, kurās tie tiek radīti, ir atkarīgs no izmantotajām datu vākšanas metodēm un statistiskajām vienībām, par kurām apkopota atkritumu statistika. Tiek pieņemts, ka datu labāko salīdzināmību un saskaņotību var nodrošināt tad, ja datus vāc, pamatojoties uz uzņēmu reģistru sniegto informāciju. Tā kā Regulā ir atļauts apkopot datus, pamatojoties uz vietējām vienībām vai arī uz statistikas vienībām, dažādās valstīs izmantotais atkritumu dalījums atšķirsies arī tad, ja tās būs pareizi piemērojušas Regulas noteikumus. Šī problēma ir aktuāla ne tikai atkritumu statistikas jomā — tā pastāv arī citās statistikas jomās, kas ir saistītas ar saimnieciskām darbībām.

Tiek pieņemts, ka dalījuma kļūdu kopējā ietekme uz atkritumu statistikas kvalitāti ir neliela. Nepareiza dalījuma risks ir lielāks tajās valstīs, kur datus par atkritumu rašanos iegūst netieši — no atkritumu pārstrādes datiem. Tā notiek tāpēc, ka informācija par uzņēmumu vai nozari, kas rada atkritumus, tiek iegūta tikai no sekundāriem avotiem (piem., atkritumu savācēja, atkritumu pārstrādes uzņēmuma) vai arī tā jāiegūst ar citiem līdzekļiem (piem., modelējot vai izmantojot Eiropas atkritumu sarakstu (*LoW*)[7], kurā sniegta informācija par atkritumu izcelsmi). Nepareizs datu dalījums ir iespējams arī tad, ja tiek izmantoti administratīvie dati, — administratīvo datu sistēmas statistiskās novērošanas vienības var neatbilst Regulā noteiktajai statistiskās novērošanas vienību definīcijai.

4.3. Atkritumu klasifikācija

Regulā ir noteikts dalījums pa atkritumu kategorijām saskaņā ar statistikas nomenklatūru *EWC–Stat*, taču tajā nav noteikta konkrēta klasifikācija, kas jāizmanto datu vākšanai. Valstis drīkst izmantot jebkuru atkritumu klasifikāciju, ja vien tās var izveidot noteiktos datu formātus prasītajā kvalitātē.

Vairākums valstu vāc datus atbilstīgi atkritumu sarakstam *LoW*, kurā iekļauti 839 atkritumu veidi. Lai gan pastāv dažas problēmas saistībā ar saraksta piemērošanu, šīs klasifikācijas plašais izmantojums nodrošina augstu salīdzināmības pakāpi. Tiek pieņemts, ka kopumā klasifikācijas kļūdas tikai nedaudz ietekmē datu precizitāti.

5. SALĪDZINĀMĪBA

5.1. Salīdzināmība laika griezumā

Tagad, kad ir pabeigts ceturtais ziņojumu sniegšanas posms, var labāk novērtēt datu salīdzināmību laika griezumā.

Eurostat datu apstiprināšanas sistēma nodrošina laikrindu pārrāvumu noteikšanu un to labošanu vai skaidrošanu. Turklāt valstu kvalitātes ziņojumi ir kļuvuši par lietderīgu instrumentu, lai uzraudzītu metodoloģiskās pārmaiņas un to ietekmi dalībvalstīs.

[7] Lēmums 2000/532/EK, ar kuru izveidots atkritumu saraksts (OV L 226, 6.9.2000., 3. lpp.).

Novērtējot valstu kvalitātes ziņojumus, konstatēts, ka gandrīz visas dalībvalstis kopš 2004. gada ir ievērojami koriģējušas atkritumu statistikas jomā īstenotās pieejas. Vairākums valstu turpina uzlabot ar datu vākšanu saistītos aspektus, kas ietekmē datu kvalitāti (piem., pievienojot trūkstošos datus, uzlabojot aptvērumu) un metožu efektivitāti.

ES 27 radītais atkritumu apjoms 2010. gadā bija 2,50 miljardi tonnu. Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata gadu, apjoma pieaugums ir ļoti neliels — 0,3 % jeb 8 miljoni tonnu. Aplūkojot kopējo visās nozarēs radīto atkritumu daudzumu, jāsecina, ka, lai gan atsevišķās ekonomikas nozarēs notika būtiskas izmaiņas, to radītā ietekme tika savstarpēji izlīdzināta.

Valstu laikrindas lielākoties ir konsekventas. Būtiskas atsevišķu valstu radīto atkritumu apjoma izmaiņas var būt saistītas gan ar reālu attīstību (piem., Somijā, Zviedrijā), gan ar datu vākšanas sistēmas pārmaiņām (piem., Dānijā, Austrijā, Beļģijā), gan arī ar abiem faktoriem kopā (Apvienotajā Karalistē).

Zviedrijā un Somijā līdz ar rūdas ieguves paplašināšanu kalnrūpniecības nozarē laikposmā no 2008. līdz 2010. gadam ievērojami pieauga radīto atkritumu apjoms — attiecīgi par 31 miljonu tonnu (37 %) un 23 miljoniem tonnu (28 %).

Dānijā un Austrijā 2008.–2010. gadā bija lieli laikrindu pārrāvumi būtisku datu vākšanas sistēmu pārmaiņu dēļ. Dānijā 2010. gadā *ISAG* sistēma tika aizstāta ar jaunu atkritumu datu sistēmu, kas pilnīgi atbilst attiecīgajām ES klasifikācijām. Tāpēc kopējais paziņotais atkritumu apjoms bija par 38 % lielāks nekā iepriekšējos gados. Savukārt Austrijā, kur ir ieviesta elektroniska atkritumu datu pārvaldības sistēma, bija pretēja tendence — salīdzinot ar iepriekšējo pārskata gadu, ziņotais radīto atkritumu apjoms saruka par 38 %. Daļēji tas izskaidrojams ar blakusproduktu izslēgšanu no pārskatiem un daļēji — ar trūkstošajiem datiem, kas būs jāpievieno nākotnē. Beļģija ziņo, ka laikposmā no 2008. līdz 2010. gadam radīto atkritumu apjoms ir ievērojami (par 29 %) pieaudzis. Tas galvenokārt ir izskaidrojams ar datu vākšanas metodikas pārmaiņām (piem., ar to, ka ir uzlabojies sekundāro atkritumu aptvērums).

Apvienotā Karaliste ziņo, ka būtiski — par 63 miljoniem tonnu (73 %) — ir sarucis kalnrūpniecības nozares radīto atkritumu apjoms. Galvenie iemesli ir saistīti ar metodiku (novecojušu koeficientu pielāgošana aplēsei, kuras pamatā ir modelēšana), taču tiek pieņemts, ka šis rādītājs atspoguļo arī kalnrūpniecības nozares ekonomisko lejupslīdi.

5.2. Valstu salīdzināmība

Kopējas definīcijas un klasifikācija ļauj diezgan labi salīdzināt dažādu valstu datus par gandrīz visām nozarēm un atkritumu veidiem. Tagad ir vieglāk izskaidrot valstu radīto un pārstrādāto atkritumu kopsummu atšķirības.

Tomēr 4.1. sadaļā aprakstītās datu aptvēruma atšķirības joprojām rada nopietnas problēmas saistībā ar datu salīdzināmību. Tās tiek risinātas, piemēram, rīkojot darbseminārus, kuros ar valstīm tiek apspriestas datu aptvēruma saskaņošanas iespējas. Darbsemināri par kalnrūpniecības atkritumiem notika 2011. gada oktobrī, darbsemināri par būvdarbos un ēku nojaukšanā radītajiem atkritumiem — 2012. gada oktobrī. Savukārt 2013. gada septembrī tika sarīkots papildu darbseminārs par datu apstiprināšanu, kas bija pirmais pasākums virzībā uz kopēju apstiprināšanas standartu noteikšanu. Valstu datu salīdzināmības pastāvīgu uzlabošanos nodrošina arī rūpīga datu analīze, kurā izmanto nozarei raksturīgus rādītājus.

6. UZŅĒMUMU SLOGS

Regulā dalībvalstīm prasīts samazināt respondentu slogu, nodrošinot piekļuvi administratīvajiem datiem, un aptaujās neiekļaut uzņēmumus, kuros ir mazāk par 10 darbiniekiem, ja vien šie uzņēmumi nerada ievērojamu atkritumu apjomu.

Dalībvalstu kvalitātes ziņojumos sniegtā informācija liecina, ka tās labi apzinās, ka ir pēc iespējas jāsamazina slogs. Par to liecina tas, ka arvien vairāk dalībvalstu vāc informāciju par ziņošanas slogu fiziskā izteiksmē un var skaitliski izteikt vidējo laiku, kas respondentiem jāvelta anketu vai pārskatu veidlapu aizpildīšanai. Salīdzinot ar 2008. pārskata gadu, to valstu skaits, kas iesniedza šādu kvantitatīvo informāciju, ir pieaudzis no 7 līdz 10 dalībvalstīm. Informācija tika iegūta no respondentiem, izmantojot aptaujas, vai arī noteikta īpašos pētījumos.

Septiņas no 10 valstīm lēsa, ka aptaujas vai pārskata veidlapas aizpildīšanai vidēji jāvelta no 20 minūtēm līdz trim stundām. Īrija, Polija un Zviedrija ziņoja, ka šim darbam jāvelta vairāk nekā trīs stundas. Par ilgāko laiku ziņoja Polija (no vienas līdz 40 stundām uz respondentu), jo, kamēr Polijā nav likvidēti statistikas apsekojumi, atkritumu īpašniekiem pārejas periodā ir jāsniedz divkārši ziņojumi (administratīvie un statistikas ziņojumi).

Labākais atbalsts uzņēmumiem ir divkāršas ziņojumu sniegšanas novēršana, jo tiek izmantoti administratīvie dati un/vai tiek panākts, ka attiecīgās iestādes (statistikas biroji, vides ministrijas, vides aģentūras) saskaņo atkritumu apsekojumus. Administratīvie dati ir galvenais atkritumu statistikas datu avots 15 dalībvalstīs. Citas valstis izmanto administratīvos datus kā vienu no daudziem datu ieguves avotiem.

Pieaug to valstu skaits, kuras ir ieviesušas vai plāno ieviest elektronisku ziņošanas sistēmu. Elektroniskas ziņošanas instrumenti attiecībā uz dažiem vai visiem ar atkritumiem saistītajiem datiem patlaban ir pieejami Beļģijā (Flandrijā), Dānijā, Īrijā, Lietuvā, Ungārijā, Austrijā, Polijā, Slovēnijā un Apvienotajā Karalistē.

Mazo uzņēmumu atbrīvošana no apsekojumiem notiek dažādi. Dažas valstis aptver mazos uzņēmumus, izmantojot izlases veida apsekojumus, un ekstrapolē rezultātus. Tomēr lielākā daļa valstu tos neiekļauj vispār un attiecīgos rādītājus neņem vērā vai arī ekstrapolē, izmantojot aplēšu modeļus uz koeficientu pamata. Valstis ir noteikušas atšķirīgas neiekļaušanas robežvērtības, kas lielākoties ir atkarīgas no darbinieku skaita vai viena gada laikā radītā atkritumu apjoma. Dažas valstis apvieno abus kritērijus, lai nodrošinātu datu vākšanu arī par mazajiem uzņēmumiem, ja tie pārsniedz noteikto atkritumu rašanās robežvērtību.

7. ATKRITUMU STATISTIKAS REGULAS PĀRSKATĪŠANA

Jau pēc pirmajiem diviem ziņojumu sniegšanas periodiem tika konstatēti daži nepārprotami trūkumi, tāpēc pirmajā ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei (COM(2008) 355) tika noteiktas jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi. Turklāt, pārskatot Atkritumu pamatdirektīvu (2008/98/EK), tika noteiktas jaunas vajadzības attiecībā uz informāciju, kā arī tika grozītas definīcijas. Tāpēc bija jāgroza arī Regula (ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 849/2010/ES[8]). Grozītā redakcija bija jāpiemēro attiecībā uz 2010. pārskata gadu. Galvenās pārmaiņas ir šādas:

[8] OV L 253, 28.9.2010., 2. lpp.

– vissvarīgākā pārmaiņa ir Regulas I un II pielikuma 2. iedaļā uzskaitīto atkritumu kategoriju dalījuma saskaņošana. No 2010. pārskata gada gan par atkritumu rašanos, gan pārstrādi ir jāziņo atbilstīgi vienām un tām pašām atkritumu kategorijām (51 atkritumu kategorija);

– dažas atkritumu kategorijas ir reorganizētas vai ieviestas no jauna, lai palielinātu datu izmantojamību, piemēram, atkritumu politikas uzraudzības vajadzībām. Tās cita starpā ir šādas:

    – atsevišķas atkritumu kategorijas augsnei, bagarēšanas gruntij un minerālu atkritumiem, kas rodas būvdarbu un ēku nojaukšanas dēļ,

    – atsevišķas atkritumu kategorijas šķidrajiem un minerālu atkritumiem, kas rodas atkritumu pārstrādes rezultātā (sekundāriem atkritumiem),

    – dzīvnieku un augu izcelsmes atkritumu un metālu atkritumu kategoriju reorganizēšana,

    – dažādu ķīmisko atkritumu apkopošana vienā kategorijā;

– tika reorganizētas arī atkritumu pārstrādes kategorijas:

    – pārstrādes kategorijas "Nogulsnēšana zemē vai uz zemes" definīcija tika saskaņota ar Padomes Direktīvā 1999/31/EK par atkritumu poligoniem[9] noteikto poligona definīciju, lai integrētu tādu datu vākšanu par poligonu skaitu un jaudu, kurus līdz šim vāca saskaņā ar šo direktīvu[10],

    – lai Regula atbilstu pārskatītajā Atkritumu pamatdirektīvā paredzētajām definīcijām, tika ieviesta pārstrādes kategorija "Aizbēršana".

2010. gadā un pēc tam vēlreiz 2013. gadā tika pieņemti Norādījumi regulas par atkritumu statistiku īstenošanai.

Dalībvalstu paziņojumi liecina, ka pārskatīto atkritumu kategoriju ieviešana un pārstrādes darbības "Nogulsnēšana zemē vai uz zemes" pārgrupēšana noritēja raiti un neradīja sarežģījumus. Atsevišķas valstis atzinīgi novērtēja pārmaiņu tehnisko aspektu.

Vairākas valstis ziņoja par sarežģījumiem, ieviešot jauno pārstrādes kategoriju "Aizbēršana", jo Atkritumu pamatdirektīvas II pielikumā uzskaitītajā reģenerācijas darbību sarakstā nav konkrētas "aizbēršanas" kategorijas (R koda). Turklāt valstis iebilda, ka termina "aizbēršana" definīcija nav pietiekami skaidra, un norādīja, ka tas sarežģī datu vākšanu.

Kopumā grozītā regula tika īstenota veiksmīgi, un ir sasniegts viens no pārskatīšanas mērķiem, t. i., pielāgot atkritumu statistiku citos tiesību aktos par atkritumiem noteiktajām definīcijām un ziņošanas prasībām.

Tomēr, tā kā atkritumu kategorijas un pārstrādes darbības tika definētas no jauna un radās laikrindu pārrāvumi, patlaban ir grūtāk tās atspoguļot un analizēt. Šobrīd *Eurostat* strādā pie tā, lai uzlabotu datu atspoguļošanu lietotājiem, un tādējādi tiks īstenots arī otrs būtiskais Regulas pārskatīšanas mērķis — uzlabot atkritumu statistikas izmantojamību.

---

[9] OV L 182, 16.7.1999., 1. lpp.

[10] Komisijas 2000. gada 17. novembra Lēmums 2000/738/EK par anketu, ar ko dalībvalstis paziņo par Direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem īstenošanu (OV L 298, 25.11.2000., 24. lpp.).

8. PANĀKTAIS UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA

Kopš ziņošanas sākuma 2006. gadā atkritumu statistikas apkopošanas jomā ir panākts ievērojams progress. Dalībvalstis ir pastāvīgi uzlabojušas iesniegto datu pilnīgumu. Valstu atkritumu statistika par lielāko daļu atkritumu kategoriju un nozaru ir kļuvusi ievērojami salīdzināmāka, un ir panākts būtisks progress virzībā uz pilnīgu datu aptvērumu. Kopumā datu kvalitāte vairākumā valstu ir atbilstīga. Tomēr, lai veicinātu ES vides, rūpniecības un izejmateriālu politikas mērķu īstenošanu, ir vajadzīgi turpmāki uzlabojumi.

Datu saskaņošanu veicina metodikas vadlīniju dokumentu kopums, kas pieejams tīmekļa vietnē *Environmental Data Centre on Waste*, kā arī darbsemināri, kuros tiek apspriestas jomas, kurās pastāv būtiskas datu aptvēruma atšķirības. Kļūdas un metodoloģiskās nepilnības tiek konstatētas ar kvalitātes kontroles sistēmas palīdzību.

Eurostat veido jaunu pieeju datu kvalitātes uzlabošanai — programmu, kuras mērķis ir palīdzēt tām valstīm, kurās ir nopietnas nepilnības, organizējot divpusējas sanāksmes, lai veicinātu diskusijas par attiecīgajiem jautājumiem un iespējamus uzlabojumus.

Līdz ar datu iesniegšanu par 2010. gadu tagad ir pieejami dati par četros pārskata gados radītajiem un pārstrādātajiem atkritumiem, t. i., par laika periodu no 2004. līdz 2010. gadam. Laikrindu paplašināšana ievērojami palielina datu izmantojamību, piemēram, attiecībā uz būvniecības rādītājiem un izmantošanai vides kontu jomā.

Tomēr metodikas pārmaiņas atsevišķās valstīs joprojām var ievērojami ietekmēt gan attiecīgo valstu, gan arī kopējās ES 27 laikrindas. Tāpēc pārmaiņas laika griezumā jāskaidro piesardzīgi un pēc rūpīgas visu pamatdatu analīzes. Ir arī jāuzrauga, kā atkritumu statistiku ietekmē jaunie, pārskatītajā Atkritumu pamatdirektīvā ieviestie jēdzieni, t. i., kritēriji attiecībā uz stadiju, kad atkritumi vairs nav atkritumi.

Ir noteikti rādītāji par "tādu atkritumu radīšanu, kas nav galvenie minerālie atkritumi" (tsdpc210) un par "saimnieciskās darbības radītajiem bīstamajiem atkritumiem" (tsdpc250), un abi rādītāji ietilpst ilgtspējīgas attīstības rādītāju kopumā. Ir izstrādāts jauns rādītājs par "tādu atkritumu apglabāšanu, kas nav galvenie minerālie atkritumi", un ir paredzēts to iekļaut Resursu efektīvas izmantošanas rādītāju kopumā. Tiek izstrādāti arī citu pārstrādes kategoriju, tostarp, otrreizējās pārstrādes, rādītāji.